AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

nú situáciu podnikateľov v poľnohospodárstve na Slovensku“ registrovaného vo Vedeckej grantovej agentúre Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied pod evidenčným číslom 1/0861/08

Literatúra

BLAAS, G. 2005. Zisky v agrosektore môžu po vstupe do Európskej únie vzrastať. In: Trend, č. 17, 2005, s. 23. ISSN 1335-0684

CSAKI, C. – NUCIFORA, A. – LERMAN, Z. – HERZFELD, T. 2002. Potravinárstvo a poľnohospodárstvo v Slovenskej republike : výzvy vstupu do Európskej únie : štúdia svetovej banky. Bratislava : Svetová banka, 2002, 160 s. ISBN 80-89041-54-X

GOZORA, V. 2005. Podnikový manažment. Nitra : SPU, 2005, 193 s. ISBN 80-8069-462-1

HALUZA, I. 2005. Vstup do únie priniesol farmárom viac dotácií i vľúdnosť bánk. In: Trend, č. 18, 2005, s. 19. ISSN 1335-0684

CHAJDIAK, J. 2004. Ekonomická analýza stavu a vývoja firmy. Bratislava : STATIS, 2004. 353 s. ISBN 80-85659-32-8

PACÁKOVÁ, V. a i. 2003. Štatistika pre ekonómov. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2003, 358 s. ISBN 80-89047-74-2

POKRIVČÁK, J. 2000. Politika cenovej determinácie v spoločnej agrárnej politike EÚ a jej dôsledky pre integráciu Slovenska : dizertačná práca. Nitra : SPU, 2000

SERENČÉŠ, P. 2007. Kapitál ako predpoklad udržateľného rozvoja poľnohospodárskych podnikov. In: Zborník z vedeckého seminára s medzinárodnou účasťou „Význam a úlohy účtovníctva a financií v riadení malých a stredných podnikov v poľnohospodárstve“, Nitra : SPU, 2007, s. 163–169. [CD-ROM] ISBN 978-80-8069-967-3

Kontaktná adresa:
doc. Ing. Peter Serenčéš, PhD., Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.:0042137/641 48 34, e-mail: peter.serences@fem.uniag.sk
Ing. Marián Tóth, PhD., Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.:0042137/641 41 40, e-mail: marian.toth@fem.uniag.sk
Ing. Zuzana Čierna, Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 0042137/641 41 40, e-mail: zuzana.cierna@fem.uniag.sk

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2009, s. 5–10

PRODUKČNÉ SCHOPNOSTI SLOVENSKÉHO OVOCINÁRSTVA V PODMIENKACH TRHOVEJ EKONOMIKY

PRODUCTION POTENTIAL OF SLOVAK FRUIT SECTOR

Viktor PORHAJAŠ, Peter BIELIK, Izabela ADAMIČKOVÁ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Our paper tries to solve questions related to fruit production potential in market economy and evaluate the production process of different fruits, their consumption, price and cost patterns. In our analysis we conclude that only 40–60 % of fruit production potential in Slovakia is used. Our founding that labour costs represent 29.1 % of total costs is based on indicators like operating costs. The labour costs could be reduced through rational distribution of working time and increasing labour productivity. Operating costs could be reduced by introducing varieties resistant to different diseases and insects. Reduced operating costs would create the necessary room for producers to increase their competitiveness.

Key words: production potential, price, consumption, costs patterns, competitive

Slovenská republika má dlhodobú tradíciu v pestovaní ovocia. V ovocinárskej výrobe v poslednom období zaznamenávame pokles počtu stromov, kríkov a pestovateľských plôch. V roku 1992 bolo registrovaných 19 000 hektárov sadov. V roku 2007 celková výmera dosiahla plochu 10 064,78 hektárov a v tomto roku sme zaznamenali zníženie o 461,13 hektárov. Uvedený stav negatívne ovplyvňuje celkovú produkciu ovocia z produkčných sadov, ktorá v období rokov 2002 až 2007 dosahovala 32 045 ton a v poslednom roku sledovania iba 22 316 ton. Celková produkcia ovocia má stagnujúci vývoj. Zlepšenie uvedeného stavu je možné iba zavádzaním nových systémov pestovania ovocia a využívaním vedeckých poznatkov v plnom rozsahu, ktoré sú garantom stabilných úrod (Gurčík, Adamičková a Felixová, 2007).

Pri produkcii slovenského ovocinárstva kladieme dôraz na efektívnosť všetkých druhov ovocia. Ekonomická efektívnosť výroby ovocia je strategickou úlohou všetkých pestovateľov. Znižovanie priemerných nákladov na výrobu ovocia je základnou požiadavkou konkurencieschopnosti pestovateľov v rámci Slovenska v Európskej únii. Z uvedeného vyplýva, nutnosť podnikov budovať nové sady, ktoré dokážu vyprodukovať úrodu z jednotky plochy (napr. jablone 30–35 t.ha^{-1}). Na dosiahnutie nadpriemerných úrod je potrebné zavádzať do výroby nové výkonné a rezistentné odrody.

Pri využití produkčného potenciálu ovocinárskej výroby je žiaduce postupne znižovať import ovocia mierneho pásma. Slovensko vstupom do Európskej únie má veľkú šancu exportovať ovocie v značnej miere do členských krajín Európskej

Tabuľka 1 Celková produkcia ovocia na Slovensku v tonách

Ovocný druh (1)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2002
Jablká (2)	51 172	60 685	41 595	47 288	41 360	28 123	0,54
Hrušky (3)	4 445	4 860	2 511	2 226	2 419	2 211	0,49
Broskyne (4)	2 592	4 206	4 750	3 609	4 415	2 387	0,92
Marhule (5)	2 246	2 677	1 584	1 256	1 781	1 512	0,67
Slivky (6)	8 631	6 717	5 799	4 285	6 286	5 940	0,68
Čerešne (7)	3 618	1 992	1 321	1 413	1 573	1 677	0,46
Višne (8)	1 125	1 562	885	865	818	730	0,64
Ringloty (9)	608	652	291	317	407	407	0,66
Egreše (10)	325	273	228	168	152	129	0,39
Ríbezle (11)	1 698	1 174	631	637	564	536	0,31
Orechy vlašské (12)	3 256	3 425	1 224	1 197	1 145	1 150	0,35
Orechy lieskové (13)	59	49	38	35	35	35	0,59
Jedlé gaštany (14)	68	96	38	35	32	32	0,47
Ostatné ovocie (15)	541	567	57	70	51	58	0,10
Stromy a kry spolu (16)	80 405	88 935	60 955	63 402	61 037	44 927	0,55
Maliny šľachtené (17)	21	3,3	8,1	26	35	19	0,90
Jahody (18)	412	583	891	576	602	587	1,42
Hrozno stolové (19)	794	612	690	524	368	367	0,46
Spolu (20)	8 162	90 133	62 544	64 528	6 204	45 900	5,62

Zdroj: Štatistický úrad SR Source: Slovak Statistical Office

Table 1 Total fruit production in the Slovak Republic in tons
(1) fruit, (2) apples, (3) pears, (4) peaches, (5) apricots, (6) plums, (7) cherries, (8) sour cherries, (9) greengages, (10) gooseberries, (11) currants, (12) walnuts, (13) hazelnuts, (14) chestnuts, (15) other, (16) trees and shrubs total, (17) raspberries, (18) strawberries, (19) grapes, (20) total

únie a tiež na východné trhy, kde sa zvyšuje spotreba (Rusko). Nízka využiteľnosť produkčných schopností ovocinárstva v značnej miere ovplyvňuje i nepriaznivý vývoj v spotrebe ovocia, ktorý v minulom roku dosiahol 54,2 kg, pritom odporúčaná dávka je 96,7 kg na obyvateľa.

Cieľom ovocinárstva na Slovensku je postupnými krokmi zmeniť nepriaznivý stav v spotrebe ovocia mierneho pásma. V budúcom období bude nutné investovať značné finančné prostriedky z domácich a európskych podporných fondov, ktoré je možné získať na rozvoj ovocinárstva a zakladanie nových sadov.

Materiál a metódy

Predmetom skúmania je produkčná schopnosť slovenského ovocinárstva v podmienkach trhovej ekonomiky so zameraním na možnosti zvyšovania produkcie z jednotky plochy pri rešpektovaní ekonomickej efektívnosti výroby jednotlivých druhov ovocia. Sledovali sme hodnotenie súčasného stavu ovocinárskej výroby, jej produkčnú schopnosť, výmeru, spotrebu, realizačné ceny výrobcov a odbytové ceny. Pri analýze sme vychádzali z kalkulácie vlastných nákladov vo vybranom poľnohospodárskom podniku, ktorý je lídrom v ovocinárskej výrobe.

V Slovenskej republike majú jabloňové sady výmeru 4 531 hektárov (53,44 %). Jablká sú základným ovocím v spotrebe a produkcii. Príspevok analyzuje obdobie rokov 2002 až 2007. Pri získavaní podkladových údajov sme využili materiály z VÚEPP, Ministerstva pôdohospodárstva SR, Štatistického úradu SR a z podkladových údajov poľnohospodárskych podnikov.

Podkladové údaje sa spracovávali s podporou štandardných metód analýzy, syntézy, komparácie a indexovej metódy.

Výsledky a diskusia

Analýzou produkcie jednotlivých druhov ovocia sme zistili, že za sledované obdobie rokov 2002 až 2007 bola úroda všetkých druhov ovocia rozkolísaná, ale najnižšia úroda bola dosiahnutá v roku 2007 vplyvom nepriaznivého počasia. Nočné mrazy na začiatku mája v značnej miere znížili úrodu, ktorá sa znížila pri stromoch a kríkoch o 26 %. Najvýraznejšie sa vplyv počasia prejavil pri broskyniach, kde sa úroda znížila približne o polovicu, pri jablkách o 32 % a drobnom ovocí o 10,8 %.

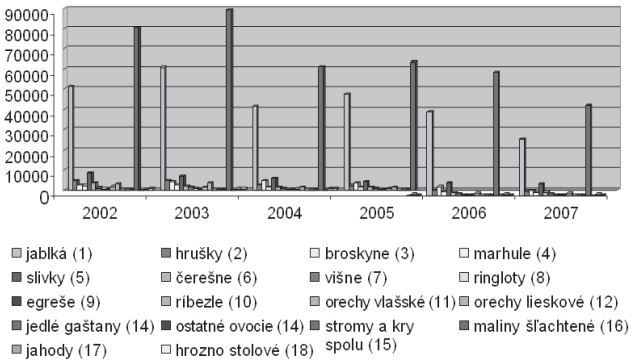

Graf 1 Produkcia ovocia na Slovensku v rokoch 2002–2007
Chart 1 Fruit production in Slovakia in the period 2002–2007
(1) apples, (2) pears, (3) peaches, (4) apricots, (5) plums, (6) cherries, (7) sour cherries, (8) greengages, (9) gooseberries, (10) currants, (11) walnuts, (12) hazelnuts, (13) chestnuts, (14) other, (15) trees and shrubs, (16) raspberries, (17) strawberries, (18) grapes

Tabuľka 2 Bilancia výroby a použitia ovocia mierneho pásma na Slovensku v tonách

Ukazovateľ (1)	Skutočnosť (2)					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Domáca produkcia (3)	81 632	90 133	62 544	64 528	62 043	45 900
– z toho: produkčné sady (4)	32 045	41 131	38 394	41 289	38 171	22 316
Dovoz (5)	50 831	49 275	69 214	75 517	74 461	114 405
Celková ponuka (6)	132 463	139 408	11 758	140 045	136 504	160 305
Dodávky pre spracovanie priemyslu (7)	11 323	14 971	5 476	5 429	6 000	6 364
Priama spotreba (8)	108 999	110 177	106 919	102 634	100 000	101 397
Straty (9)	3 570	3 316	5 691	6 289	1 744	18 217
Vývoz (10)	8 571	10 944	13 672	22 756	28 760	39 327
Celkové použitie (11)	132 463	139 408	131 758	140 045	136 504	160 305

Zdroj: Štatistický úrad SR, VÚEPP Source: Slovak Statistical Office, VUEPP

Table 2 Production and usage levels of mild climate fruit in Slovakia in tons
(1) indicator, (2) real data, (3) domestic production, (4) out of this: production orchards, (5) import, (6) total supply, (7) raw fruits for processing industry, (8) primary consumption, (9) losses, (10) export, (11) total usage

Tabuľka 3 Spotreba jednotlivých druhov ovocia v kg na obyvateľa v SR

Druh ovocia (1)	Odporúčaná dávka (2)	Spotreba na obyvateľa (3)						Index 2006/2001
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Ovocie spolu v hodnote čerstvého ovocia (4)	96,7	51,3	49,7	52,6	49,7	52,6	54,0	1,05
Jablká (5)	50	12,7	12,4	15,9	14,7	15,5	11,9	0,93
Hrušky (6)	10	1,2	1,1	1,1	0,6	1,0	1,2	1,00
Slivky a ringloty (7)	8	2,1	2,1	1,6	1,3	0,8	1,4	0,66
Čerešne (8)	5	0,7	0,6	0,3	0,3	0,3	0,4	0,57
Višne (9)	5	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2	1,00
Marhule (10)	4	1,1	0,9	0,9	0,6	1,1	1,4	1,27
Broskyne (11)	4	1,7	2,1	1,4	2,4	2,1	2,2	1,29
Drobné ovocie (12)	11,5	0,7	0,6	0,6	0,9	1,1	1,1	1,57

Zdroj: Situačná a výhľadová správa Source: Updating and informational report

Table 3 Level of fruit consumption in Slovakia in kg per capita – divided by categories
(1) fruit (2) recommended level, (3) consumption per capita, (4) fruits total in value of fresh fruit, (5) apples, (6) pears, (7) plums and greengages, (8) cherries, (9) sour cherries, (10) apricots, (11) peaches, (12) small fruit

Výrazný pokles domácej produkcie, ktorý sa prejavil i v produkčných sadoch je zrejmý z tabuľky 2. Neúroda bola kompenzovaná dovozom ovocia, čo vyvolalo 100 % nárast spotrebiteľských cien vybraných druhov ovocia (jablká). Neúmerné straty v poslednom roku skúmania boli spôsobené vplyvom nepriaznivého počasia.

Spotreba ovocia veľmi výrazne zaostáva oproti bývalým krajinám Európskej únie a preto je žiaduce uvedený stav zmeniť. Pri analýze spotreby ovocia na obyvateľa sme vychádzali zo súčasného stavu ovocných sadov, ktorých sa v roku 2008 na Slovensku pestovalo v celkovej výmere 9 603,35 ha. Z uvedenej celkovej výmery čistá pestovateľská plocha predstavuje 8 478,97 ha. Z čistej výmery na intenzívne sady pripadá 5 770,93 ha (68 % zvyšok tvoria extenzívne sady). Produkčná výmera sadov tvorí 6 668 ha, čo predstavuje 78,7 % z čistej výmery, ale vysokú agrotechnickú úroveň má iba 3 989 ha. Z uvedeného stavu vyplýva, že na Slovensku sa nevenuje dostatočná pozornosť ovocinárskej výrobe (Hričovský, 2004), čo sa prejavuje na celkovom objeme produkcie, ktorá sa pohybuje od 81 632 t v roku 2002 do 45 900 t v roku 2007. Ak vychádzame z odporúčanej dávky spotreby ovocia na obyvateľa, celková produkcia mala z domácej výroby dosiahnuť 478 286 t pri výmere sadov 35 360 ha. Záhradkársky zväz vykazuje výmeru 5 300 ha ovocných sadov, ktoré sú súčasťou záhrad (79 tis.ha^{-1}).

Pri analýze priemerných hektárových úrod sme zistili, že v produkčných sadoch hektárové úrody nedosahujú požadované hektárové úrody pri jednotlivých druhoch ovocia a ich kultivaroch. Výkonnosť odrôd je využívaná na Slovensku iba na 30 až 40 % (Porhajaš, 2002). Nové pestovateľské systémy zaručujú producentom vysoké úrody z jednotky plochy 30–35 t.ha^{-1} pri výrobe jabĺk, ale u nás sme v rokoch 2002 až 2007 dosahovali úrody od 7,35 t do 5,46 t na hektár, preto je potrebné zlepšiť uvedený stav.

V tabuľke 3 uvádzame spotrebu jednotlivých druhov ovocia v kg na obyvateľa v SR.

Z tabuľky 3 je zrejmé, že spotreba jednotlivých druhov ovocia nedosahuje ani v jednom prípade odporúčanú dávku. Analýzou sme zistili, že najvyššie zastúpenie majú do roku 2006 jablká pri ktorých sme zaznamenali postupný nárast, okrem posledného roku skúmania. Ak hodnotíme ostatné druhy ovocia, ich spotreba je nedostatočná, hlavne hrušiek, kôstkovín a drobného ovocia.

Vývoj spotreby ovocia na Slovensku na obyvateľa v kilogramoch v rokoch 2001 až 2006 zachytáva tabuľka 4.

Odporúčaná dávka ovocia na Slovensku predstavuje 96,7 kg. Spotreba ovocia u nás dosahuje len 50,5 % spotreby v EÚ (112,8 kg). Z tabuľky 4 je zrejmé, že spotreba ovocia a ovocných výrobkov je za sledované obdobie veľmi rozkolísaná. Alarmujúca je spotreba čerstvého ovocia a preto je nutné zmeniť daný stav výsadbou nových intenzívnych produkčných sadov.

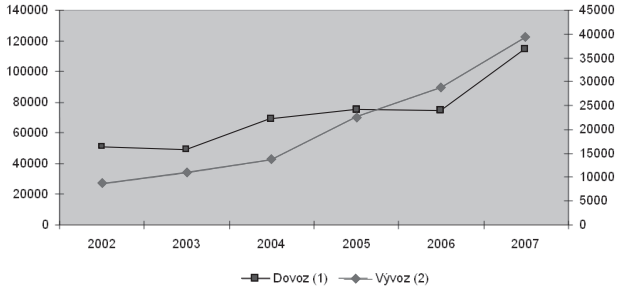

Graf 2 Porovnanie dovozu a vývozu ovocia na Slovensku v rokoch 2001–2007
Zdroj: autori / Source: autors
Chart 2 Fruit import and export in Slovakia for the period 2001–2007
(1) import, (2) export

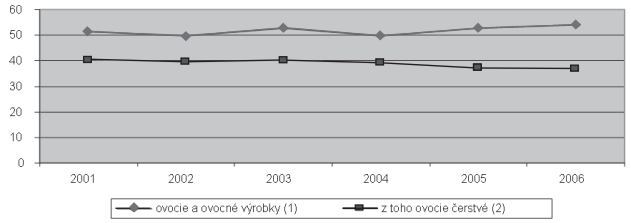

Graf 3 Spotreba ovocia na Slovensku na obyvateľa
Zdroj: autori / Source: autors
Chart 3 Fruit consumption per capita in Slovakia
(1) fruit and fruit products, (2) of it: fresh fruit

V tabuľke 5 uvádzame dovoz vybraných druhov ovocia za Slovensko v tonách.

Dovoz ovocia v značnej miere ovplyvňuje celkovú spotrebu ovocia. Import jabĺk a hrušiek má stúpajúcu tendenciu, počas sledovaného obdobia sme pri kôstkovinách zaznamenali tiež nárast. Uvedený vývoj dovozu nepriaznivo ovplyvňuje negatívne saldo zahraničného obchodu s ovocím.

V tabuľke 6 uvádzame priemerné odbytové ceny ovocia z domácej produkcie za roky 2005 a 2007.

Odbytové ceny sú základnou podmienkou zvyšovania spotreby ovocia na obyvateľa. Kúpna sila obyvateľstva v znač-

Tabuľka 4 Vývoj spotreby ovocia na Slovensku na obyvateľa v kg

Druh ovocia (1)	Odporúčaná dávka (2)	Spotreba na obyvateľa (3)						Index 2006/2001
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Ovocie a ovocné výrobky (4)	96,7	51,3	49,7	52,6	49,7	52,6	54,0	1,05
– z toho ovocie čerstvé (5)	–	40,4	39,5	40,1	39,0	37,1	36,7	0,90

Zdroj: Situačná a výhľadová správa Source: Updating and informational report
Table 4 Tendencies in consumption per capita in Slovakia in kg
(1) fruit, (2) recommended level, (3) consumption per capita, (4) fruit and fruit products, (5) of it: fresh fruit

Tabuľka 5 Celkový dovoz vybraných druhov ovocia na Slovensku v tonách

Ovocný druh (1)	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2003
Jablká (2)	32 967	33 565	36 554	37 615	58 308	1,76
Hrušky, dule (3)	1 405	2 269	3 670	3 797	4 853	3,45
Slivky, trnky (4)	336	1 521	950	914	1 342	3,99
Čerešne, višne (5)	42	56	25	580	177	4,21
Marhule (6)	209	495	561	2 277	816	3,90
Broskyne, nektarinky (7)	2 507	10 673	11 017	7 600	11 961	4,77
Drobné ovocie (8)	590	590	1 040	1 186	1 758	2,97

Zdroj: Situačná a výhľadová správa Source: Updating and informational report
Table 5 Total imports of selected fruit categories in Slovakia in tons
(1) fruit, (2) apples, (3) pears, quinces, (4) plums, sloes, (5) cherries, sour cherries, (6) apricots, (7) peaches, nectarines, (8) small fruit

Tabuľka 6 dbytové ceny ovocia z domácej produkcie

Druh/cena (1)	2005	2006	2007	Index 2007/2005
	priemerná (2)	priemerná (2)	priemerná (2)	
Broskyne (3)	22,78	21,54	25,45	1,11
Čerešňe (4)	38,80	49,28	47,46	1,22
Marhule (5)	30,92	22,09	28,78	0,93
Slivky (6)	18,62	16,02	20,15	1,08
Jablká letné (7)	15,38	17,41	20,68	1,34
Golden delícius (8)	16,40	18,39	23,71	1,44
Idared (9)	13,83	15,57	20,36	1,47
Jonagold (10)	14,79	17,25	21,35	1,44
Hrušky (11)	21,51	24,21	24,54	1,14

Zdroj: Situačná a výhľadová správa Source: Updating and informational report
Table 6 Sale prices at domestic market
(1) category/price, (2) average, (3) peaches, (4) cherries, (5) apricots, (6) plums, (7) summer apples, (8) apples Golden Delicious, (9) apples Idared, (10) apples Jonagold, (11) pears

Tabuľka 7 Vývoj priemerných nákladov na kilogram ovocia v rokoch 2001–2007

Roky (1) / Ovocný druh (2)	Náklady v Sk.kg^{-1} (3)							Index 2007/2001
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Jablká (4)	6,80	6,90	6,85	7,35	7,50	7,83	8,06	1,18

Zdroj: vlastné prepočty Source: own calculations

Table 7 Tendencies in average costs per kilogram of fruit in the period 2001–2007
(1) years, (2) fruit, (3) costs in SKK.kg^{-1}, (4) apples

Tabuľka 8 Náklady na výrobu 1 kilogramu jabĺk

Kalkulačná položka (1)	Sk
Chemická ochrana (2)	1,38
Pohonné hmoty (3)	0,50
Nájom pôdy (4)	0,38
Voda (5)	0,05
Hnojivá (6)	0,40
Odpis sadu (7)	1,50
Odpis závlah (8)	0,40
Zber – mzdy (9)	0,55
Mzdy (10)	1,80
Odpis strojov (11)	0,40
Opravy strojov (12)	0,20
Režijné náklady (13)	0,50
VN spolu (14)	8,06

Zdroj: vlastné prepočty Source: own calculations

Tabuľka 8 Production Costs of 1 kilogram of apples
(1) item (2) chemical protection, (3) fuel consumption, (4) land lease (5) irrigation, (6) fertilizers, (7) orchard amortization, (8) amortization of irrigation system, (9) wages of workers engaged in harvest, (10) salaries, (11) machinery amortization, (12) machinery repair, (13) overheads (14) production costs in total

nej miere ovplyvňuje spotrebu vybraných druhov ovocia z domácej produkcie. V súčasnosti sa spotrebiteľ začína orientovať na kvalitu a zdravotnú nezávadnosť ovocia. Ekologickejšia výroba ovocia na Slovensku dáva predpoklady a možnosti nášmu ovocinárstvu presadiť sa na náročnom európskom trhu a tiež exportovať vybrané druhy ovocia iných štátov do krajín mimo EÚ. Uvedené tvrdenie môžeme podložiť množstvom chemických zásahov proti škodcom a chorobám, ktoré ak porovnávame s krajinami EÚ, Slovensko vykazuje podstatne nižšiu spotrebu uvedených prípravkov na ochranu a hnojenie.

Pri hodnotení efektívnosti výroby jabĺk sme vychádzali z ich nákladov, ktoré sú rozhodujúcim faktorom podnikovej úspešnosti (Bielik, 2001). Vývoj priemerných nákladov na kilogram ovocia za obdobie rokov 2001 až 2007 uvádzame v tabuľke 7.

Pri posudzovaní nákladov za sledované obdobie sme zistili, že vstupy mali plynulý nárast. Náklady na zahustené intenzívne sady sa pohybujú od 118–147 tis. Sk pri úrode 20–25 ton z hektára pri štíhlych vretenách vlastné náklady dosahujú okolo 180 tisíc Sk na hektár pri úrode 35 ton a viac.

V tabuľke 8 uvádzame podrobnú štruktúru nákladov na 1 kilogram jabĺk.

Z hodnotenia kalkulácie vlastných nákladov sme zistili, že mzdy vynaložené na výrobu 1 kilogramu jabĺk predstavujú 22,3 % z celkových vlastných nákladov. Ak berieme do úvahy i mzdy vynaložené na zber jabĺk percentuálny podiel na vlastné náklady je až 29,1 %. Uvedený stav môžeme znížiť racionálnym využívaním pracovného času a zvýšením produktivity práce (Bielik, 2001). V súčasnosti v podniku jeden pracovník za zmenu dokáže pozbierať 800 až 1 200 kilogramov jabĺk, v zahraničí výkon za zmenu na zberača predstavuje 1 500 až 1 800 kilogramov. Veľmi dôležitý intenzifikačný faktor pri pestovaní jabĺk je aj spotreba chemických ochranných prostriedkov, ktoré sa podieľajú na celkových vlastných nákladoch 17,2 %. Pri zakladaní nových intenzívnych sadov je možné zaraďovať do odrodovej štruktúry rezistentné kultivary jabloní.

Pestovanie progresívnych rezistentných odrôd jabloní dáva predpoklad na radikálne zníženie nákladov na chemickú ochranu. Pri bežných kultivaroch je nutné chemickú ochranu vykonávať minimálne 12 až 15-krát. Zmenou odrodovej štruktúry v novozaložených sadoch je potrebné chemicky ošetrovať maximálne 3 až 5 krát (Porhajaš a Adamičková, 2007). Z uvedeného vyplýva, že náklady na chemickú ochranu môžeme v budúcnosti znížiť o dve tretiny, čo v peňažnom vyjadrení činí 0,91 Sk na jeden kilogram. Znížením nákladov na chemickú ochranu sa zvýši zisk približne o 0,91 Sk na kilogram.

V tabuľke 9 uvádzame vývoj realizačných cien v období rokov 2001 až 2007.

Z vývoja priemerných realizačných cien vyplýva ich pozitívny rast. Ak hodnotíme ekonomickú efektívnosť pestovania jabloňových sadov, môžeme vysloviť názor, že pestovanie uvedeného ovocia je veľmi ziskové. Zisk z jedného hektára sa pohybuje od 70 do 120 tis. Sk, v závislosti od zvoleného systému pestovania odrody a výšky produkcie z jednotky plochy. Pri dodržaní technológie pestovania v uvedených systémoch pestovania vykazujeme od 85 do 95 % výberu z I. triedy, čomu zodpovedá i realizačná cena.

Pri znížení nákladov hlavne v oblasti chemickej ochrany jabloňových sadov sa môže zisk zvýšiť o 0,91 Sk na 1 kg. Pri priemernej úrode 30 ton na hektár sa zisk zvýši približne o 27 tis. Sk. Uvedené zníženie nákladov zníži dobu návratnosti novovybudovaných produkčných sadov.

Znížením vlastných nákladov a hlavne chemickej ochrany sa vytvoria predpoklady na zníženie vstupov a zvýšenie kvality jabĺk. Odbytové ceny pre výrobcov ovocia sú hlavným impul-

Tabuľka 9 Vývoj priemerných realizačných cien v rokoch 2001 až 2007

Roky (1) / Ovocný druh (2)	Náklady v Sk.kg^{-1} (3)							Index 2007/2001
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Jablká (4)	10,60	10,50	10,80	10,35	10,70	11,10	12,90	1,21

Zdroj: vlastné prepočty Source: own calculations

Table 9 Apple sale price tendencies in the period 2001–2007
(1) years, (2) fruit, (3) costs in SKK.kg^{-1}, (4) apples

zom pre zakladanie intenzívnych sadov. V novozaložených sadoch by jablone mali mať dominantné postavenie.

Diskusia a závery

Pri hodnotení produkčnej schopnosti slovenského ovocinárstva v trhovej ekonomike sme sa zamerali na analýzu produkcie jednotlivých druhov ovocia, ale hlavne na výrobu jabĺk, ktoré majú dominantné zastúpenie v ovocných sadoch 53,44 %. Z analýzy sme dospeli k názoru, že súčasná výmera a hektárové úrody nezodpovedajú požiadavkám na zabezpečenie odporučenej dávky ovocia na obyvateľa. Podľa nášho názoru je žiaduce zvýšiť výmeru sadov oproti súčasnosti o trojnásobok, čo zabezpečí dostatočné množstvo ovocia na obyvateľa. V príspevku podrobne hodnotíme vlastné náklady na výrobu jabĺk a ich realizačné ceny.

Súhrn

Riešili sa aktuálne otázky produkčnej schopnosti ovocinárstva v trhovej ekonomike a hodnotenie produkcie jednotlivých druhov ovocia, spotreby, vývoja cien a nákladov. Pri posúdení výkonnosti odrôd sme zistili, že produkčný potenciál odrôd je využívaný iba na 30 až 40 %.

Analýzou kalkulácie vlastných nákladov sme zistili, že pracovné náklady dosahujú 29,1 %. Uvedené náklady je možné znižovať racionálnym využitím pracovného času a zvyšovaním produktivity práce. Znižovanie vlastných nákladov je možné výsadbou rezistentných odrôd proti chorobám a škodcom. Znižovanie nákladov znamená pre producenta vyššiu konkurencieschopnosť na trhu s ovocím.

Kľúčové slová: produkčná schopnosť, ceny, spotreba, náklady, konkurencieschopnosť

Literatúra

BIELIK, P. 2001. Premeny podniku v procese transformácie ekonomiky. In: Faktory podnikovej úspešnosti: Medzinárodná vedecká konferencia: Liptovský Ján 2001. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2001. ISBN 80-7137-972-7.

GURČÍK, Ľ. – ADAMIČKOVÁ, I. – FELIXOVÁ, I. 2007. Fruit growing in Slovania under condition of the European union. In The Path of Internationalization and Integration in the Europe of Regions.: Editura Economica Bucuresti, 2007, p. 160–166. ISBN 978-973-709-322-6

HRIČOVSKÝ, I. 2004. Aké boli úrody ovocia v roku 2003. In: Záhradkár, roč. 40, 2004, č. 1. ISSN 1336-264X

PORHAJAŠ, V. 2002. Ekonomika výroby ovocia. In: Ekonomika poľnohospodárstva, roč. 2 2002, č. 1, s. 37–40. ISSN 1335-6186

PORHAJAŠ, V. – ADAMIČKOVÁ, I. 2007. Dopad nových progresívnych odrôd jabloní n ekonomiku výroby. In: Role zemědelsko-potravinárskeho sektoru v procesu evropské integrace a světové globalizace – CD z medzinárodnej vedeckej konferencie, MZLU Brno, máj 2007. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2007, s. 227–230. ISBN 978-80-7375-109-8

PORHAJAŠ, V. 2002 Ovocinárstvo ako faktor podnikovej úspešnosti. In Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Faktory podnikovej úspešnosti“ Liptovský Ján, december 2002. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2002, s. 235–240. ISBN 80-8069-138-X

Kontaktná adresa:
Ing. Viktor Porhajaš, CSc., Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra; e-mail: viktor.porhajas@fem.uniag.sk
Dr.h.c. prof. Ing. Peter Bielik, PhD., Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, e-mail: peter.bielik@fem.uniag.sk
Ing. Izabela Adamičková, Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, e-mail: izabela.adamickova@fem.uniag.sk